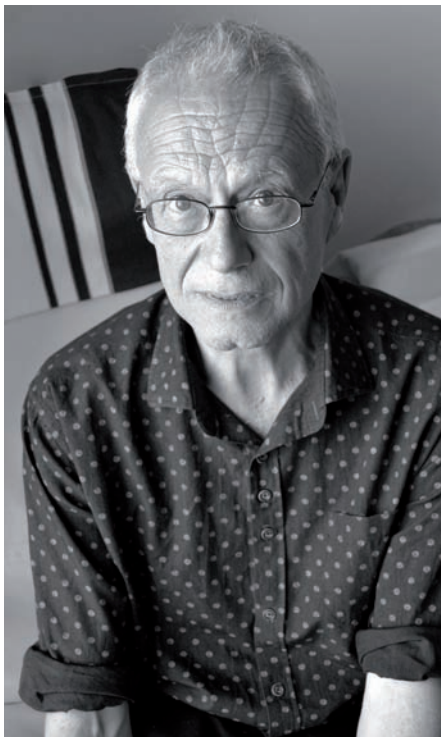

Santiago López Petit. Barne-minetan

Bartzelona, 1950. Orain hogei urte hasi zen gero neke kronikoa izango zena sufritzen. Edo hasi zen López Petit filosofoak berak “gauaren zeharkaldia” deitu duena. Suntsiketa prozesu fisiko eta mental hori azaltzen du *Hijos de la noche* (Gauaren seme-alabak) liburuan. Sufritzaile soil izan beharrean, eztabaidan parte hartzeko borondatearekin.

“Osasunak eskatzen du gaixotasuna onartzea”

Aritz Galarraga
@aritzgalarraga

ARGAZKIAK: NÚRIA JUAN SERRAHIMA

Erabakia

“Desberdindu behar dira hauskortasuna eta ahultasuna. Ahultasuna biktimaren ideiarekin lotuta doa, gaixo gaixoa. Nik horri bira eman nahi izan diot, gaixo egotearen urguilua adierazi nahi izan dut. Antonin Artaudek zioen gaixotasun bat sendatzea krimena dela, gaixotasunak ematen baitizu aukera mundua bestela ikusteko, ilargiaren beste aldea. Kasu, ez dut aukeratzeko gaixorik egotea, gaixo orok sendatu nahi du, badakit hori. Baina gaixotasunak, gaixotasun batzuek behintzat, zarenaren egia ematen dizute, eta munduarena. Nekea zer da? Zure bizitzaren etena, eta etenak uzten dizu ikusten etenik gabeko aktibitate batek ezkutatzeko dizuna. Gaueko zeharkaldi honen momenturen batean norberak erabakitzen du zer izan nahi duen, bere bizitza izatea zer nahi duen”.

Zure kontakizuna erotik da intimoa, baina badu, halaber, dimentsio politiko bat. Momentu hauetan egin dezakedan gauzarik politikoena, segur aski, izango da azaltzea zergatik gaua dagoen nigan eta irensten nauen modu nekaezinean. Hau da, gaixotasuna azaltzea ekintza politiko baten gisara. Partekatzea litzateke nire ondoeza politizatzea. Gaixotasuna arma bihurtzea.

Norbera diagnostikatuz garai bat diagnostikatzea, alegia.

Erabat pertsonala da liburua, nire suntsiketa prozesu fisiko eta mentala agertzen da bertan, baina azkenerako ahots kolektibo bilakatzen da. Apustua hori zen: gertatzen zaidanaren hondoraino banoa, nolabait ondoez sozial batekin konektatzen dut, eta existentziaren politizazioak dakar gaixotasuna arma bilakatzea. Diagnosi pertsonal bat egiten dut, baina aldi berean garai baten diagnosi da. Ahots pertsonala desokupatu egiten da, eta ahots kolektibo bilakatzeko.

Diagnosi esan duzu, medikuntzako terminoa. Zurea, aldiz, filosofiatik gerturaztea izan da.

Gaur egunean zutik iraun nahi duen jendeak, belaunikatu gabe, eguneroko umiliazioa jasan nahi ez duenak, bizitzarekin arazoak ditu, arazo politikoak. Bizitzarekiko arazo horien aurrean azalean geratzen da psikologia, bizitza pribatu baten arazoak deskribatzearekin geratzen da. Filosofia saiatuko litzateke sartzen gehiago bizitza ororen hondo ilunean: zer dakigu bizitza batez, zer dakigu geure bizitzaz, nola zeharkatzen dugu inpotentzia politiko, nola egiten da jasangarri bizitza politiko bat. Eta hori guztiori gaixotu gabe.

Zu gaixotu egin zinen: neke kronikoa.

Tira, esplikatu ezin den guztia kabitzen den sindrome baten barruan sailkatu naute. Sailkatua izateak, gaixotasunari izena jartzeak, agian jasaten dudako suntsitze hau geldituko zuela uste nuen. Baina nekea ez da edukitzen den gaixotasun bat. Izateko modu bat da.

Psikiatrak argi dauka: zure nortasunaren alde intelektuala asko garatu duzu, eta gutxi alde emozionala.

Medikuntzak modu garbian banantzen ditu osasuna eta gaixotasuna, eta hori problematikoa da. Are orain, agertu denean gaixotasun multzo bat, normaltasunaren gaixotasunak deitzen ditudanak, normaltasunera ezin egokitzen sortzen direnak. Medikuek diagnostikatzen ez dakiten gaixotasunak dira, bestalde, eta era berean oso pertsonalatuak, elkarren diferentia. Etengabe mobilizatuta zaudenean bizitza deitzen dugun makina honen barruan, puskatu egiten zara. Eta zer gertatzen da bizitza bat puskatzen denean, nola aterako dira indarrak haustura horretatik?

Galdera ona da.

Onartu behar dugu, lehenik, anomalia garena. Eta horrek eramango gaitu minaren indarrera, edo, hobeto, minezko indarrera. Anomalia da bizi nahi izatea eta ezin bizi izatea. Bizitzarekin arazoak badituzu ez zarelako erabat egokitzen normaltasunera, anomalia bat zarelako –eta neurri batean denok gara dagoene-

ko anomalia-, minezko indar batek gurtzatzen zaitu. Kontua da nola hartzen duzun minezko indar hori eta nola zuzentzen duzun. Dimentsio kolektiboak laguntzen du bizi-nahi hori artikulatzen.

Aipatu dituzu normaltasunaren gaixotasunak. Jendarte bakoitzak baditu bereak.

Ondoz soziala da jendarte hau salatzeko duena zapaltzailetzat, gordintzat, injustuzat. Hutsunearen gaixotasunak ezagutzen ditugu gaur, antsietatea, anorexia; sistema immunologikoaren gaixotasunak: neke kronikoa, sentsibilizazio kimiko multiplea, fibromialgia. Nola deitu gero normaltasunaren gaixotasunari? Izen egokiena izango da, segur aski, nekea.

Normaltasuna, beraz. Gaixotasunak ateratzen zaitu normaltasunetik.

Gaixotasuna, erromantikoentzat, bereizketa zeinu bat zen. Garai globalean, normaltasuna bera askoz ere interesgarriago bilakatu da salbuespena baino. Esan dezagun nekeak galarazten duela poztasuna, nahiz eta ateratzen zaituen erdipurdikotasunetik.

“Medikuntzak modu garbian banantzen ditu osasuna eta gaixotasuna, eta hori problematikoa da”.

Gaixotasuna bera atera nahi ote dugun gure jendartetik.

Gaixotasuna giza izaeran txertatuta dago, erabat propioa da. Eta era berean beti izan da dekadentziaren sinonimo, ezintasuna ekarri du berarekin. Osasunak, aldiz, egiazko osasunak, eskatzen du gaixotasuna onartzea, menperatzea, eta bizitzeko estimulu bilakatzea.

Eta, gaixotasunetik, zein da heriotzarekiko harremana?

Neke kronikoaren kasuan, esango nuke funtsezkoa: heriotza barneratzen bada akaso bizi daiteke. Biraketa egin nuen nik: heriotza jarri behar dut nire barruan bizitza hau jasanezina delako. Heriotzarekiko harreman modu batek galarazten dizu heriotzarekiko beldurra. Eta horrek konektatzen du bizi nahi izatearekin. Nola alda dezakezu zure bizitza ez baduzu gorrotatzen? Bizitzaren baieztapen puru bat ezin da egin, bizitza iluna baita. Baina bizitzaren grazia hori da, erabat argia balitz galduko luke interesa. ■